

Náboženství a evropské dějiny

Jsem studentem českého jazyka a občanské výchovy na pedagogické fakultě v Plzni a zaujal mě Fundův pohled na náboženství, na něž se dokáže dívat z mnoha rozdílných úhlů. Asi nejvíce mě upoutal název kapitoly „*Snažil jsem se zachraňovat křesťanství, ale nešlo to*“.⁵⁵ Zajímalo mě, proč se o to téměř dvacet let snažil a proč to nakonec nevyšlo. Stejně jako profesor Funda jsem ateista. Musím se však přiznat, že můj pohled na náboženství byl do doby, než jsem si přečetl tuto knihu, velmi jednoduchý a omezený. Bůh pro mě neexistoval a pokud v něj někdo věřil, přišlo mi to poněkud zvláštní, ačkoli jsem to

⁵⁵ Funda: *Glosy – Fragmenty*, s. 142.

respektoval a neměl jsem s tím žádný problém. Každý člověk má právo věřit na to, co uzná za vhodné.

Co to vůbec náboženství je? Víra v Boha nebo někoho úplně jiného? Před dočtením tohoto díla bych nejspíš řekl, že je to víra v jednoho nebo více bohů, které si věřící nějak představují. Jak je ale možné, že na světě existuje tolik druhů náboženství a věřícím nepřijde divné, že skoro každé má své bohy, ke kterým se mají modlit a které nikdo nikdy neviděl a také nikdo nikdy neuvidí? Nejsou dostatečně racionální? Anebo prostě nechtějí být a budou radši věřit v nadpozemské bytosti? Těžko říct, ale definice náboženství profesora Fundy mi na tuto problematiku dala poněkud jiný pohled. Podle něj totiž: *„Náboženství je konstrukt našich tužeb a přání, našich pocitů. Náboženství je založeno na citové iracionalitě. Jeho vznik je však přirozeně objasnitelný a lidský*

*pochopitelný. A to z lidské potřeby směřování, smyslu a naděje.*⁵⁶

Tady mi díky Fundovi došlo, že náboženství (mluvím převážně o křesťanství) není především o tom, že si lidé myslí, že někde na obláčku sedí nějaký Bůh a hledí na svět. O Boha jako takového totiž vlastně vůbec nejde. Jde zejména o ten pocit, že nad nimi stojí někdo s ochrannou rukou a pokud se oni budou chovat tak, jak si Bůh přeje, spravedlivě se jim odvděčí. Chtějí mít naději, ba dokonce záruku, že z každé špatné situace jim Bůh může pomoci, a když se z nějaké špatné situace dostanou, pak je pro ně příčinou Bůh a oni v jeho existenci věří víc a víc. A proto se jim může lépe vyrovnávat se vším špatným, co je v životě potká.

Náboženství je podle mě jakákoliv víra v cokoliv, co je mimo náš svět. Někdo

⁵⁶ Funda: *Glosy – Fragmenty*, s. 29–30.

věří tomu, že ho chrání Bůh, někdo zase tomu, že ho chrání jeho zesnulí blízcí. A s tím se pojí i víra v posmrtný život. Lidé věří, že po smrti budou buď reinkarnováni, nebo budou nějakým způsobem alespoň schopni nadále přemýšlet a dohlížet na ostatní lidi. Já bohužel na posmrtný život nevěřím. Už jako malý kluk, jsem se po smrti svého otce dostával k myšlenkám, co se stane, až zemřu já. A v hlavě jsem měl jen prázdno, dokázal jsem si představit jen něco jako nekonečný spánek. I proto si myslím, že se stále smrti bojím, ale můj mozek mi prostě nedovolí si myslet, že existuje nějaká možnost, že posmrtný život existuje. Protože to tak vědecky není možné.

Když se zamýšlím, jaký vliv má náboženství na můj osobní život, zjišťuji, že v podstatě žádný. Jediný problém v České republice vidím v tom, že poslanci křesťansko-demokratické politické

strany KDU-ČSL a někteří další konzervativci stále nechtějí schválit zákon o manželství pro všechny páry. Tím, ale spouň dle mého názoru, utlačují práva homosexuálů, a to je ve 21. století nepředstavitelné. Mezi mými kamarády je několik homosexuálů, kteří netrpělivě čekají, až budou moci se svým přítelem/přítečkyní vstoupit do manželství a já bych byl moc rád, kdyby na to konečně měli právo.

Ještě mnohem větší problém mají s náboženstvím například v Polsku. Tam momentálně platí takový zákon, který omezuje ženské právo na interrupci.⁵⁷ Před přijetím tohoto zákona mohly podstoupit interrupci i ženy, jejichž plod nebyl vážně poškozen. Chápu, že polští občané jsou jednou z nejpobožnějších národností v Evropě. Tento zákon mi ale

⁵⁷ Viz Regalski, Patrik. *Eugenic abortion – The judgment of the Polish Constitutional Court (excerpts)*, 2020, European Centre for Law and Justice.

přijde spíš jako fanatický. Proč nejsou schopni věřit nejmodernějším technologiím alespoň v tomto ohledu? Proč nenechají rozhodnout matku, společně s doktorem, o tom, zda je pro ni bezpečné, aby porodila? Vážně je možné, aby o osudech ostatních lidí v této době rozhodovala církev?

To, že církev ve středověku v podstatě mohla rozhodnout o tom, kdo bude a nebude žít, ještě možná dokážu pochopit. V té době bylo věřících procentuálně mnohem více a vážně věřili tomu, že o vině nebo nevině člověka může spravedlivě rozhodnout boží soud. V prvním ročníku na Právnické fakultě ZČU jsem si vybral jako povinně volitelný předmět Trestní právo v historickém vývoji. V rámci tohoto předmětu jsme boží soudy, takzvané ordály, probírali. Ordálů byla spousta a každý z nich byl úplně bizarní. Mezi ty úplně nejznámější patří ordál vodou, železem

nebo soubojem. Využívaly se také ordály jídlem nebo pitím. Ordál vodou měl různé výklady v různých regionech. Nejvíce mi utkvěl v paměti ten, kdy odsouzeného svázali a hodili do řeky. Voda je čistý živel a hříšníka by nikdy nepřijala, takže pokud se utopil, byl nevinný, ale mrtvý. Ordál jídlem spočíval v tom, že dotyčný musel sníst za velmi krátký čas velké množství jídla (většinou chleba) a pokud to nezvládl a zakuckal se, byl také uznán vinným. Normální také bylo upalování čarodějnic, tedy většinou nevinných žen, které na vesnicích rozdávaly bylinky. Nejznámějším případem čarodějnických procesů na území České republiky jsou ty z Velkých Losin. Proti čarodějnictví jako deliktu bojovala i Marie Terezie, zrušeno bylo ale až po její smrti.

Další temnou stránkou náboženství v minulosti je určitě vznik válek. Náboženské války se ale nekonaly jen

vnitrostátně, nýbrž i mezistátně. Podnikaly se i křížové výpravy, které byly schváleny papežem a měly za cíl šířit víru „ohněm a mečem“. Jak jde spolu dohromady Desatero Božích přikázání a zabíjení a rabování ve válce?

Abych ale nezmiňoval pouze negativní dopady náboženství, pokusím se shrnout i ty pozitivní. Vedle Fundou akcentovaných antropologických výšin křesťanství je pro mě jako milovníka umění dalším pozitivem (stále se bavím hlavně o Evropě) náboženská architektura. Církev byla většinou bohatá a místo, kde se bude uctívat Bůh, muselo být co nejhezčí a největší. Tudíž se do těchto staveb muselo investovat obrovské množství peněz. Spousta kostelů, chrámů, katedrál, ale i mešit. Jen v České republice se můžeme pyšnit například Chrámem svaté Barbory, Katedrálou svatého Víta nebo Kostelem Jména Panny Marie ve Křtinách. Většina

náboženských památek v České republice je na Moravě. Možná i proto je tam větší množství pobožných než v Čechách a uzavírají tam mnohem více církevních sňatků. Nebo je to i tím, že moravský Velehrad v roce 1990 navštívil tehdejší papež Jan Pavel II. a na jeho bohoslužbu se před bazilikou sešlo plné náměstí. Ze světa stojí za zmínku francouzské a italské kostely, stavby v Jeruzalémě, Mekce a tak dále. Za další obrovské pozitivum náboženství považují kláštery. Střediska vzdělanosti, díky kterým mohli, a v některých zemích stále mohou, získat lidé velice dobré vzdělání.

Všem studujícím filosofie, zejména v Plzni, bych doporučil, aby si našli čas a dílo pana profesora Fundy si přečetli.

Vojtěch Fairaisl